

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فرم گردآوری اطلاعات پایان نامه ها

کتابخانه مرکزی دانشگاه علامه طباطبائی

عنوان: تحلیل ساختاری در رمان "طناب کشی" و مجموعه داستان "زیرخاکی"	
نویسنده/ محقق: وحید قیامی هوجقان	
مترجم:	
استاد راهنما: آقای دکتر محمود بشیری استاد مشاور/استاد داور: آقای دکتر دشتی / آقای دکتر عطرفی	
کتابنامه: دارد	واژه نامه: ندارد
نوع پایان نامه:	☒ بنیادی ☐ توسعه ای ☐ کاربردی
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	سال تحصیلی: ۹۱-۹۲
تعداد صفحات: ۱۸۱	گروه آموزشی: زبان و ادبیات فارسی
کلید واژه ها به زبان فارسی: ساختارگرایی، ساختار، آ.ژ. گریماس، ادبیات جنگ، طناب کشی، زیرخاکی، مجید قیصری	
کلید واژه ها به زبان انگلیسی: structuralism, structure, Agirdas Julien Greimas, Literature of War, Tanabkeshi, Zirkhaki, Majid Kaisari.	

چکیده :

الف: موضوع و طرح مسئله (اهمیت موضوع و هدف): موضوع این پژوهش تحلیل ساختاری در رمان طناب‌کشی و مجموعه داستان زیرخاکی، اثر مجید قیصری است. این آثار در ارتباط با جنگ تحمیلی نوشته شده‌اند. جنگ با دگرگونه ساختن زندگی و زمانه، ادبیات را نیز که آیینه‌ی زمان است دچار دگرگونی و تحول می‌کند. با شروع جنگ تحمیلی، ادبیات جنگ در ایران پدید آمد و با گذشت زمان توجه نویسندگان به ادبیات جنگ بیشتر شد. با توسعه‌ی ادبیات داستانی جنگ لزوم توجه و تحلیل علمی این آثار را بیش از پیش می‌طلبد. ما در این پژوهش با رویکردی ساختارگرایانه به تحلیل ساختار داستان‌ها و ارتباط اجزای آن با کل داستان و ارتباط این اجزا با دستور زبان داستان به عنوان یک کل، پرداخته‌ایم.

ب: مبانی نظری شامل مرور مختصری از منابع، چارچوب نظری و پرسشها و فرضیه ها : مبانی

نظری این پژوهش در بخش‌های اول، دوم و سوم که شامل : معرفی و روش‌شناسی نقد ساختارگرا، ادبیات جنگ و عناصر تشکیل‌دهنده‌ی ساختار داستان و نظریه‌های مربوط به این عناصر، مطرح شده‌است. برای ارائه‌ی این مبانی نظری از منابع مختلفی از جمله دانشنامه‌های ادبی و منابع مربوط به عناصر داستان استفاده شده است. از پرسش‌هایی که در این پژوهش سعی بر پاسخگویی به آن‌ها شده‌است می‌توان این موارد را بیان کرد:

۱. آیا ساختار این داستان‌ها از قواعد دستور زبان داستان پیروی می‌کنند؟
۲. آیا عناصر داستان با یکدیگر در ارتباطند؟
۳. آیا ساختار متن روایی رمان طناب‌کشی و داستان‌های کوتاه مجموعه زیرخاکی با نظریه‌ی روایتی گریماس و الگوهای ارائه شده‌ی او مطابقت و همخوانی دارد.
۴. این آثار با چه رویکردی به مقوله‌ی جنگ پرداخته‌اند؟

- از مهم‌ترین فرضیه‌های مطرح شده در این پژوهش ارتباط اجزای تشکیل‌دهنده‌ی ساختار متن روایی رمان طناب‌کشی و داستان‌های مجموعه‌ی زیرخاکی با کل اثر و پیروی ساختار روایت از دستور زبان داستان است.

پ: روش تحقیق شامل تعریف مفاهیم ، روش تحقیق ، جامعه مورد تحقیق، نمونه گیری و

روشهای نمونه گیری، ابزار اندازه گیری ، نحوه اجرای آن، شیوه گردآوری و تجزیه و تحلیل

داده ها: این پژوهش به شیوه‌ی تحلیلی- توصیفی انجام شده‌است. مفاهیم اصلی این پژوهش عبارتند از:

ساختار، پیرنگ، زنجیره‌های روایی، زاویه دید و کانونی‌شدگی، شخصیت و شخصیت‌پردازی، الگوی کنشگر

و... .جامعه‌ی مورد تحقیق ما، رمان طناب‌کشی و مجموعه‌ی داستان کوتاه زیرخاکی است. در این پژوهش

سعی شده تا با توجه به روش نقد ساختارگرا و نظریه روایتی آ.ژ. گریماس آثار مطرح شده را مورد بررسی و

تحلیل قرار دهیم.

ت: یافته های تحقیق: با به کار گیری شیوه ی نقد و روایت شناسی ساختارگرا و نظریه‌ی روایتی آ.ژ. گریماس،

ارتباط اجزای متن روایی داستان‌ها با یکدیگر و پیروی ساختارشان از دستور زبان داستان و درونمایه‌ی

مشترک داستان‌ها که رویکردی اعتراضی به جنگ است، مشخص شد

ث: **نتیجه گیری و پیشنهادات:** نتیجه‌ی تحلیل و بررسی داستان‌ها در فصل آخر پایان‌نامه بیان شده‌است.

توجه به ادبیات داستانی معاصر به ویژه ادبیات داستانی جنگ و تحلیل نظام‌مند و علمی این آثار با کمک

استادان فرهیخته و دلسوز، موجب پیشرفت علمی دانشجویان و ارتقای سطح کیفیت این آثار خواهد شد.

صحت اطلاعات منابع در این فرم براساس محتوای پایان نامه و ضوابط مندرج در فرم گواهی می نمایم.

نام استاد راهنما:

رئیس کتابخانه:

نام دانشکده:

سمت علمی:

فهرست

عنوان..... صفحه

چکیده..... ۱

مقدمه..... ۲

بخش اول کلیات:

۱. ادبیات داستانی..... ۶

۲. داستان..... ۶

۳. رمان..... ۶

۳. ۱. پیدایش رمان..... ۷

۳. ۲. انواع رمان..... ۷

۴. داستان کوتاه..... ۱۱

۴. ۱. پیدایش داستان کوتاه..... ۱۲

۴. ۲. انواع داستان کوتاه..... ۱۲

بخش دوم : ساختارگرایی

۱. تاریخچه ی ساختارگرایی..... ۱۵

۲. روش شناسی نقد ساختارگرا..... ۱۶
۳. روایت شناسی ساختارگرا..... ۱۷
۳. ۱. تاریخ روایت شناسی ساختارگرا..... ۱۷
۳. ۲. نظریه های روایت شناسی ساختارگرا..... ۱۸
۳. ۲. ۱. اولادیمیر پروپ..... ۱۸
۳. ۲. ۲. تزوتان تودوروف..... ۱۹
۳. ۲. ۳. ژرار ژنت..... ۲۰
۳. ۲. ۴. رولان بارت..... ۲۱
۳. ۲. ۵. آ.ژ. گریماس..... ۲۲
۳. ۲. ۶. کلود برمون..... ۲۳

بخش سوم : ادبیات جنگ

۱. تعریف جنگ..... ۲۶
۲. ادبیات جنگ جهان..... ۲۶
۳. ادبیات جنگ در ایران..... ۲۸
۴. ادبیات ضد جنگ..... ۳۱

بخش چهارم : عناصر داستان

۱. پیرنگ..... ۳۵

۳۵	۱. ۱	تعریف پیرنگ
۳۶	۲. ۱	تفاوت پیرنگ و داستان
۳۷	۳. ۱	انواع پیرنگ
۳۹	۴. ۱	دیدگاه های مختلف در باره ی پیرنگ
۳۹	۱. ۴. ۱	ولادیمیر پروپ
۴۱	۲. ۴. ۱	تزووتان تودوروف
۴۲	۳. ۴. ۱	رولان بارت
۴۴	۴. ۴. ۱	آلژیرداس ژولین گریماس
۴۶	۵. ۴. ۱	کلود برمون
۴۷	۶. ۴. ۱	ژرار ژنت
۴۹	۵. ۱	ساختمان پیرنگ
۴۹	۱. ۵. ۱	طرح
۵۰	۲. ۵. ۱	گره افکنی
۵۱	۳. ۵. ۱	کشمکش
۵۳	۴. ۵. ۱	حالت تعلیق یا هول و ولا
۵۳	۵. ۵. ۱	بحران
۵۴	۶. ۵. ۱	نقطه ی اوج یا بزنگاه

.....	۵۴	۱. ۵. ۷. گرہ گشایی
عنوان.....	صفحه	
.....	۵۵	۲. زاویه دید
.....	۵۵	۲. ۱. اهمیت زاویه دید مناسب
.....	۵۶	۲. ۲. تقسیم بندی کلی زاویه دید
.....	۵۷	۲. ۳. تقسیم داستان از لحاظ زاویه دید به پنج گروه
.....	۵۷	۲. ۳. ۱. من-ما روایتی
.....	۵۸	۲. ۳. ۲. دانای کل
.....	۵۸	۲. ۳. ۳. روایت نامه ای
.....	۵۸	۲. ۳. ۴. روایت یادداشت گونه
.....	۵۸	۲. ۳. ۵. تک گویی
.....	۵۹	۲. ۴. راوی و کانونی شدگی
.....	۶۱	۲. ۵. شیوه های نقل رخ دادهای کلامی
.....	۶۲	۳. شخصیت و شخصیت پردازی
.....	۶۳	۳. ۱. شیوه های شخصیت پردازی
.....	۶۳	۳. ۲. جنبه های شخصیت
.....	۶۳	۳. ۲. ۱. نقش کنشی

۶۳	۲. ۲. ۳. نقش معنایی
۶۴	۳. ۲. ۳. نام شناسی شخصیت
۶۵	۴. ۲. ۳. ارتباط زبان و شخصیت
۶۶	۳. ۳. تقسیم بندی شخصیت
۶۷	۴. ۳. انواع شخصیت
۶۷	۵. ۳. انواع شخصیت براساس نقش کنش شان در داستان
۶۸	۶. ۳. الگوی شخصیت پروپ
۶۸	۷. ۳. الگوی کنشگرهای گرماس
۷۱	۴. صحنه و صحنه پردازی
۷۱	۴. ۱. اجزای صحنه
۷۲	۴. ۲. وظایف صحنه
۷۳	۵. گفت و گو
۷۵	۶. لحن
۷۶	۷. درونمایه
۷۸	۸. آغاز و پایان داستان
۷۸	۸. ۱. آستانه های متن
۸۰	۸. ۲. آغاز داستان

۸۰ ۳. ۸. پایان داستان.....

بخش پنجم : تحلیل و بررسی ساختاری رمان طناب کشی:

۸۳ ۱. خلاصه ی داستان طناب کشی.....

۸۴ ۲. پیرنگ داستان طناب کشی.....

۱. ۲. تحلیل زنجیره های تشکیل دهنده ی پیرنگ رمان طناب کشی

۸۷ بر اساس نظریه ی گریماس.....

۹۰ ۳. زاویه دید و کانونی شدگی.....

۹۴ ۴. شخصیت و شخصیت پردازی

۱. ۴. تحلیل نقش های کنشی کنشگر های داستان

۹۸ بر اساس الگوی کنشگر های گریماس.....

۱۰۱ ۵. صحنه و صحنه پردازی.....

۱۰۳ ۶. گفت و گو.....

۱۰۶ ۷. لحن.....

۱۰۷ ۸. درونمایه.....

۱۰۹ ۹. آغاز و پایان داستان.....

۱۰۹ ۹. ۱. آستانه های متن.....

۱۰۹ ۹. ۱. ۱. تحلیل طرح روی جلد.....

۱۱۰ ۲. ۱. ۹. تحلیل عنوان داستان.....

۱۱۱ ۳. ۱. ۹. تحلیل پیشانی نوشت

۱۱۱ ۲. آغاز داستان.....

۱۱۲ ۳. پایان داستان.....

بخش ششم: تحلیل و بررسی ساختاری داستان های مجموعه ی زیرخاکی:

۱۱۴ ۱. داستان پاپوش.....

۱۲۲ ۲. داستان زیرخاکی.....

۱۳۱ ۳. داستان بلابل.....

۱۳۹..... ۴. داستان نیسان.....

۱۴۵..... ۵. داستان جیرجیرک.....

۱۵۳..... ۶. داستان باغبان.....

۱۵۹..... ۷. داستان درخت کلاغ.....

۱۶۶ ۸. داستان ایستگاه هفت.....

۱۷۶..... نتیجه گیری.....

۱۷۷..... طرح روی جلد رمان طناب کشی.....

۱۷۸ منابع و مآخذ.....

۱۸۰ Abstract

چکیده

ساختارگرایان پس از مطالعات سوسور و تمایزی که او میان زبان و گفتار قائل شد، به این نتیجه رسیدند که ساختار ادبیات و متون ادبی شبیه به زبان است و می توان در پی یافتن ساز و کاری مانند دستور زبان برای متون روایی ادبی بود. ساختارگرایان با مطالعه ی ساختار روابط اجزای یک اثر ادبی در پی یافتن یک نظام حاکم روایی برآمدند. تلاش ساختارگرایان برای کشف دستور زبان داستان، منجر به پدید آمدن علم روایت شناسی شد. ساختارگرایان روایت شناسی را بر پایه ی نظریات پروپ که در کتاب ریخت شناسی حکایت های عامیانه روسی مطرح شده بود، استوار کردند. از جمله ی این ساختارگرایان آ.ژ. گریماس¹ است گریماس با ساده کردن الگوی تحلیل قصه ی پروپ نشان داد که همه ی عناصر تشکیل دهنده ی قصه قابل تجزیه و تحلیل اند. در این پژوهش با به کارگیری نظریه ی روایتی گریماس و دیدگاه های دیگر منتقدان ساختارگرا، ساختار و روابط اجزای متن روایی رمان طناب کشی و داستان های کوتاه مجموعه ی زیرخاکی نوشته ی مجید قیصری، مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است. در تحلیل ساختاری این داستان ها علاوه بر شکل بیرونی روایت به روابط مضمونی اجزای تشکیل دهنده ی ساختار داستان ها نیز توجه شده است.

واژگان کلیدی : ساختارگرایی، ساختار، آ.ژ. گریماس، ادبیات جنگ، طناب کشی، زیرخاکی، مجید قیصری

¹ Agirdas Julien Greimas

نقد ساختارگرا همان‌طور که از نامش بر می‌آید، به ساختار روابط اجزای یک کل می‌پردازد و برای رسیدن به این هدف همانند نقد فرمالیستی به شکل و صورت اثر اهمیت می‌دهد، نقد ساختارگرا درصدد کشف آن روابط اصلی و بنیانی است که قابل تعمیم به همه موارد مثلاً یک نوع ادبی یا هر نظام دیگری باشد. (شایگان فر، ۸۲: ۱۳۹۰) توضیح این نکته ضرورت دارد که توجه رویکردهای صورت‌گرایانه و ساختارگرایانه به کلیت متن در برابر تلقی‌های سنتی که به مذاقه‌های موردی می‌پرداخت بدان معنا نیست که در این نگرش‌های نوین باید از توجه به اجزا چشم‌پوشید و تنها چشم‌انداز کلی را در نظر آورد که در آن تنها سایه‌ای محو از اجزا نمایان است؛ بلکه از رهگذر مفهوم نظم و نظام و ساختار می‌توان به تلقی روشن‌تر و ژرف‌تری از اجزا دست یافت که در آن همه‌ی اجزا کاملاً به یکدیگر مرتبطند و کارکرد هر جزء وابسته به کل نظام است. به گفته گلدمن (۱۹۷۰-۱۹۱۳): در هر نظام هیچ جزئی نمی‌تواند بیرون از کار اجزا چنان که هست باشد؛ به همین جهت کل نظام بدون درک کارکرد اجزا قابل درک نیست. (حسن زاده توکلی: ۳۶) آ.ژ. گریماس نشانه‌شناس لیتوانیایی از برجسته‌ترین نشانه‌شناسان ساختارگرای عصر حاضر است که روایت‌شناسی را بر پایه‌ی ریخت‌شناسی حکایت ولادیمیر پروپ استوار کرده است. گریماس با ساده کردن الگوی تحلیل قصه‌ی پروپ نشان داد که همه‌ی عناصر تشکیل‌دهنده قصه قابل تجزیه و تحلیل اند. در این مقاله با به کارگیری نظریه‌های روایتی ساختارگرا به خصوص نظریه‌ی گریماس متن روایی رمان طناب‌کشی و مجموعه داستان کوتاه زیرخاکی را، که در ارتباط با مقوله‌ی جنگ و تبعات آن نوشته شده‌اند مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهیم. مفهوم جنگ در بسیاری از داستان‌هایی که در سال‌های اخیر نوشته می‌شود و به خصوص در نوشته‌های نویسندگانی که سال‌هایی را در جنگ گذرانده و نویسندگی را از نوشتن داستان‌های جنگی آغاز کرده‌اند، دگردیسی بنیانی را پشت سر گذاشته است. در این آثار، جنگ از روایت کلیشه‌ای به در می‌آید و به سمت یک معنای مدرن و نو حرکت می‌کند. پرهیز از نوشتن در مسیرهای قراردادی و خونسردی در روایت جنگ و به خشونت و مرگ وضوح بیشتر بخشیدن از ویژگی‌های بارز این رویکرد است. مجید قیصری برنده‌ی جایزه‌ی مهرگان ادب و جایزه‌ی ادبی اصفهان که خود داوطلبانه در

جبهه حضور داشته، در داستان‌های مجموعه‌ی زیرخاکی و رمان طناب‌کشی بی‌طرف و زیرکانه موقعیت‌های نادیده‌ای از جنگ را روایت می‌کند شخصیت‌های داستان‌های قیصری در طول جنگ و حتی پس از پایان جنگ درگیر عوارض و تبعات ناگوار آن قراردارند.

زندگی نامه ی مجید قیصری

وی در سال ۱۳۴۵ در تهران متولد شد. او اصالتاً اصفهانی است. در سال ۱۳۶۳ داوطلبانه به جبهه رفت. پس از جنگ، او در رشته ی روان‌شناسی تحصیل کرد و با مدرک تحصیلی لیسانس فارغ التحصیل شد. قیصری نویسنده ای است که با داستان‌های جنگی‌اش شناخته می‌شود. قیصری در اوایل دهه‌ی هفتاد به طور جدی به نوشتن داستان کوتاه در زمینه‌ی جنگ پرداخت.

اولین مجموعه‌ی داستانش با نام صلح در سال ۱۳۷۴ منتشر شد. آثار دیگر او عبارتند از: رمان جنگی بود جنگی نبود (۱۳۷۵)، مجموعه داستان طعم باروت (۱۳۷۷)، مجموعه داستان نفر سوم از سمت چپ (۱۳۷۹)، ضیافت به صرف گلوه (۱۳۸۰)، لحظه حضور (۱۳۸۳)، مجموعه داستان سه دختر گل فروش برنده‌ی جایزه‌ی قلم زرین سال ۸۵ شد (۱۳۸۴)، رمان باغ تلو (۱۳۸۵)، مجموعه داستان گوساله سرگردان (۱۳۸۶)، زیر خاکی (۱۳۸۶)، مردی فرشته پیکر (۱۳۸۶)، شماس شامی (۱۳۸۷)، ماه زده (۱۳۸۷)، دیگر اسمت را عوض نکن (۱۳۸۸)، طناب کشی (۱۳۹۰)

معرفی رمان طناب کشی :

رمان طناب کشی برای اولین بار در سال ۱۳۹۰ به شمارگان ۱۵۰۰ نسخه توسط نشر چشمه منتشر شد.

معرفی مجموعه داستان کوتاه زیرخاکی :

مجموعه داستان زیرخاکی شامل هشت داستان کوتاه واقعیت‌گراست که برای اولین بار در سال ۱۳۹۰ در ۲۲۰۰ نسخه توسط نشر افق به چاپ رسیده است.

بخش اول : کلیات

۱. ادبیات داستانی (fiction)

ادبیات داستانی در معنای جامع آن به هر روایتی که خصلت ساختگی و ابداعی آن بر جنبه تاریخی و واقعیتش غلبه کند، اطلاق می شود؛ از این رو ظاهراً باید همه انواع خلاقه‌ی ادبی را در برگیرد، اما در عرف نقد امروز به آثار روایتی منثور، ادبیات داستانی می‌گویند. (میرصادقی، ۱۳۹۰: ۲۱)

۲. داستان

داستان یا نوول Novel اثری است روایی به نثر که مبتنی بر جعل و خیال Fiction باشد. اگر طولانی باشد به آن رمان و اگر کوتاه باشد به آن داستان کوتاه short story می‌گویند. نوول اصطلاح انگلیسی است و معادل آن در اکثر زبان‌های اروپایی رمان است. اصل واژه‌ی انگلیسی نول، واژه‌ی ایتالیایی Novella به معنی مطلب کوچک تازه. (شمیسا، ۱۳۸۷: ۱۶۴)

۳. رمان

رمان مهمترین و معروفترین شکل تبلور یافته‌ی ادبی روزگار ماست. معمولاً گفته می‌شود رمان با دن کیشوت اثر سروانتس در خلال سال‌های ۱۶۰۵ تا ۱۶۱۵ تولد یافته است و با رمان شاهزاده خانم کلو^۱ نوشته مادام دولوفایت (نویسنده فرانسوی، ۱۶۹۳-۱۶۳۴) و رمان‌های آلن رنه لوساژ (نویسنده فرانسوی، ۱۷۴۷-۱۶۶۸) به خصوص با اثر مشهورش ژیل بلاس، بنیاد آن ریخته شد.

تعریف رمان در فرهنگ وبستر چنین آمده: نثر روایتی خلاقه‌ای با طول شایان توجه و پیچیدگی خاص که با تجربه‌ی انسانی همراه با تخیل، سروکار داشته باشد و از طریق توالی حوادث بیان شود و در آن گروهی از شخصیت‌ها در صحنه‌ی مشخصی شرکت داشته باشند. (میرصادقی، ۱۳۹۰: ۲۴)

¹ Princesse de Cleves

۱.۳. پیدایش رمان

خلق داستانی منشور و طولانی با تأکیدی بر واقعیت و اصالت و تجربیات و تخیلات فردی و شخصی هرگز گذشته طولانی نداشته‌است و تاریخ پیدایش و طلوع آن در فرهنگ ادبی جهان از سه قرن تجاوز نمی‌کند. در حقیقت وقتی آدمی شناسنامه و هویت فردی خود را پیدا کرد رمان نیز تولد یافت.

نویسندگان در رمان شخصیت‌ها را از نمونه‌ی انسان واقعی می‌آفرینند و عکس‌العمل آنها را در برابر رفتار و اعمال خودشان و شخصیت‌های دیگر به نمایش می‌گذارند. خصوصیت خلقی و روانی آنها را در برابر وقایع ترسیم می‌کنند و نشان می‌دهند که شخصیت‌های داستان چه می‌کنند و چه می‌اندیشند، خلاصه نمونه‌ای از انسان واقعی را با همه خصوصیات روحی و عاطفی می‌آفرینند.

از اواخر قرن هفده به بعد بر اثر تحولات و تکامل جامعه‌ی بورژوازی، رمان رونق بسیار یافت. شاید یکی از دلایل رواج و رونق آن شکل ساختمانی و محتوای واقعی آن بود که هم خواندنش موجب تفریح می‌شد و هم خواننده از خواندن آن اطلاعاتی کسب می‌کرد.

رمانی که ما امروز می‌شناسیم همان رمان قرن هجده یا حتی قرن نوزده نیست. رمان امروزی تغییرات و دگرگونی‌های بسیاری پذیرفته است و در سیر تحولات خود دگرگونی‌های دیگری را نیز خواهد پذیرفت، زیرا رمان ساختمانی از تجربه و اندیشه است و همچون جامعه عقاید و تجربیات آدمی، تغییر و تحول می‌پذیرد، همان‌طور که ذهن و معرفت بشری دچار تحول و تغییر است رمان هم همگام با این تحول است.

۲.۳. انواع رمان

به طور کلی هر رمان، رمانی تاریخی است. چون رمان به علت وابستگی به زمان و مکان به طور قابل توجهی وام‌دار گزارش اجتماعی و تاریخ اجتماعی است.

دامنه‌ی عرصه‌ی ویژگی تاریخی و سیاسی و اجتماعی در هر رمان متفاوت است اما رمانی نمی‌توان پیدا کرد که فارغ از آن باشد. از این رو رمان‌ها تا اندازه‌ای رمان تاریخی هستند، اما از این موضوع که بگذریم، رمان از لحاظ معنا و ساختار به انواع گوناگونی تقسیم می‌شود:

۱. رمان پیکار، رمانی است که غالباً زندگی متوسط را با لحنی آمیخته به هجو و طنز و مطایبه تصویر می‌کند.

۲. رمان گوتیک، رمانی است که در آن سحر و جادوگری، رمز و معما، هراس و وحشت به هم آمیخته باشد.

۳. رمان تاریخی، رمانی است که در آن اشخاص برجسته و تاریخی و سلسله حوادث و نهضت یا روح و معنویت عصر گذشته‌ی بازسازی شود.

۴. رمان رسالتی، رمانی است که در آن از مسائل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، مذهبی و تبلیغی صحبت شود و خصلت و منظوری اصلاح‌طلبانه داشته باشد و این منظور را در حکم رسالتی عنوان کند. رمان‌های اجتماعی، سیاسی، تبلیغی و مذهبی از انواع رمان رسالتی است.

۵. رمان روان‌شناختی، رمانی است که در آن توجه بسیاری به حالت‌ها و عواطف پیچیده‌ی ذهنی و ویژگی‌های درونی شخصیت‌های داستان بشود.

۶. رمان جریان سیال ذهن، رمانی است که در آن نویسنده ادراکات و افکار شخصیت‌های داستان خود را همچون رویدادی به ظاهر بدون هیچ دلیل و غرض و هدف خاصی بی‌نظم و ترتیب در کنار هم ارائه می‌کند.

۷. رمان وهم و خیال، رمانی است که در آن معمولاً حادثه در جهانی نیست‌آباد و غیرواقعی اتفاق می‌افتد. رمان‌های علمی، تمثیلی و نمادین جزء رمان‌های وهم و خیال محسوب می‌شود.

۸. رمان (داستانک) و همناک، از انواع داستان‌های دهشت‌انگیز است که خواندن آنها احساس غرابتی مرموز و آزار دهنده در خواننده بیدار می‌کند.

۹. رمان عمل، داستانی است که از رویدادها و وقایع پی‌درپی که به عمده شگفت‌آور و اعجاب‌انگیزند به وجود آمده است. رمان‌های مهیج، حادثه‌ای، جنایی و پلیسی جزء رمان‌های عمل است.
۱۰. رمان شخصیت، رمانی که در آن بر معرفی خصوصیت‌ها و خصلت‌های شخصیت‌ها بیشتر از حوادث و عناصر دیگر داستان تاکید شود.
۱۱. رمان نمایشی یا دراماتیک، رمانی است که هماهنگی میان شخصیت و پیرنگ بسیار باشد و یکی به دیگری وابسته و هر دو به نحو جدایی ناپذیری در هم بافته باشند.
۱۲. رمان رشد و کمال، رمانی است که در آن معمولاً تحول و شکل‌گیری شخصیت جوان اصلی داستان از بچگی تا بلوغ فکری تصویر شود.
۱۳. رمان کلید دار، رمانی است که شخصیت‌های آن از روی الگوی اشخاص معروف و واقعی برگزیده شود و این اشخاص با نام‌های داستانی و استعاره‌ای در رمان معرفی شوند.
۱۴. رمان احساساتی یا رمان احساساتی‌گری، رمانی است که در نمایش احساسات و هیجانات عاطفی شخصیت‌ها غلو کند و شخصیت‌ها عواطف شدیدی نسبت به حوادث پیرامون خود نشان بدهند.
۱۵. رمان رمانتیک، رمانی است که توجه زیادی به اعمال قهرمانی و حوادث غیر واقعی و خیالی داشته باشد. اغلب این اعمال و حوادث برای رسیدن به وصال معشوق است.
۱۶. رمان اعترافی، به رمانی گفته می‌شود که شبیه ترجمه احوال و خود زندگی نامه است.
۱۷. رمان زمین، به نوع خاصی از رمان‌های ناحیه‌ای گفته می‌شود که در آن تلاش انسان‌ها را در مبارزه با زمین‌های کم حاصل و فقیر تصویر کند.
۱۸. رمان آداب و رسوم، رمانی است که در آن به آداب و رسوم اجتماعی و سنت‌ها و عادات طبقات معینی از جامعه در چهارچوب خاصی از زمان و مکان سهم عمده‌ای داده شود.